

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
права та процесу факультету №1
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-4269-2749>*

З кожним роком стан екологічної безпеки в Україні погіршується, і причиною тому є потенційно небезпечні об'єкти атомного, енергетичного, хімічного, транспортного, машинобудівного комплексів, які продовжують експлуатуватися без належного врахування всіх екологічних складників. Значна концентрація промислових комплексів в окремих регіонах держави (зокрема, в Дніпропетровській, Івано-Франківській Харківській областях), де зосереджено потенційно небезпечні об'єкти різних категорій і потужності, що в цілому обумовлює зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій (надалі – НС). Також непродумана політика управління відходами призводить з кожним роком до появи тисяч сміттєзвалищ, 99% з яких не відповідають сучасним екологічним вимогам. Управління відходами орієнтовано на захоронення, при цьому відсутні економічні стимули для переробки і механізми притягнення до відповідальності.

Звісно значний рівень техногенного навантаження на земельні, водні, біотичні, мінерально-сировинні ресурси України, неефективність державного контролю за використанням і відтворенням природних ресурсів – усі ці фактори в цілому формують ризики виникнення надзвичайних ситуацій техногенного походження з масштабними негативними наслідками для населення і природного середовища країни [1]. Враховуючи це, саме приведення положень чинного природоохоронного законодавства до міжнародних норм і стандартів, урахування зарубіжного досвіду врегулювання відносин у природоохоронній сфері, цілеспрямоване впровадження науково-технічних досягнень – це ті самі важливі напрямки розвитку екологічної складової національної безпеки. В Україні у цьому напрямку вже є позитивні зрушення. Прийнято Закони України «Про Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 р., «Про оцінку впливу на довкілля» від 18.12.2017 р., визначено правові основи прогнозування, запобігання впливу на навколишнє середовище та ліквідації можливих негативних наслідків у разі їх виникнення, тощо. Загалом у вирішенні проблем щодо забезпечення екологічно і техногенно безпечних умов життєдіяльності суспільства, забезпечення екологічної безпеки цікавим для запровадження в Україні є закордонний досвід. Так, у США досить активно розвинені громадські та

державні рухи із захисту навколишнього середовища, які витрачають мільйони доларів на відтворення природних ресурсів. У США, наприклад, дотримання законів полювання контролює екологічна поліція (фахівці з юридичною та біологічною освітою). Еко-поліцейські з повагою ставляться до законослухняних мисливців, а до порушників можуть застосовувати дуже жорсткі санкції та значні штрафи.

При розв'язанні екологічних проблем, захисту прав громадян на сприятливе навколишнє середовище особливе значення надається оптимізації системи оперативного реагування на звернення громадян з приводу порушення їх прав на чисте довкілля та безпечне для життя навколишнє середовище в країні. У цьому напрямку важливою є розробка правових підходів до забезпечення можливостей електронного врядування в територіальних громадах, як форми управління, яка за рахунок широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, надання в дистанційному режимі комплексу державних послуг для людини, суспільства, держави та бізнесу [2, с. 16]. Першим регіоном України, де було апробовано інтерактивну систему електронного врядування і належного реагування на виклики і загрози природного характеру, що відповідає європейським стандартам, стали Кіровоградщина і місто Кропивницький. Звісно, створення такої системи доцільно здійснити по всіх регіонах країни, що можливе за ініціативою територіальних громад.

Отже, процес формування і розвитку ефективної системи правового забезпечення екологічної безпеки слід реалізовувати за такими напрямками:

1) внесення змін і доповнень до Законів України «Про оцінку впливу на довкілля», «Про охорону навколишнього природного середовища», Кодексу України про адміністративні правопорушення, Земельного кодексу України, Кодексу законів про надра, Водного і Лісового кодексів України, приведення їх положень у відповідність до європейським нормам, а також прийняття Закону України «Про порядок оприлюднення інформації щодо стану навколишнього природного середовища та екологічної безпеки в Україні»;

2) зміни характеру господарської діяльності та природокористування на рівні регіонів, що належить проводити з урахуванням екологічних вимог і висновків екологічної експертизи проектів та інших екологічно вагомих рішень;

3) оптимізації відомчих інформаційних систем планування і звітності та створення єдиної системи контролю результативності діяльності державних органів у природоохоронній сфері;

4) розробки і реалізації регіональних програм електронного врядування з природоохоронних питань, забезпечення державного і громадського контролю за результативністю діяльності місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з одночасним забезпеченням належного рівня інформаційного еко-виховання в країні;

5) удосконалення державної системи цивільного захисту та створення єдиної системи моніторингу і прогнозування ризиків виникнення

надзвичайних ситуацій природного характеру шляхом впровадження в практичну діяльність правоохоронних органів положення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

б) запровадження системи управління відходами на інноваційних засадах та впровадження на національному і регіональному рівні стратегічного планування; вдосконалення інституційної структури сфери управління відходами.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. / *Президент України: Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>.

2. Гетьман А. П. Екологічна функція держави в новому глобалізаційному вимірі / Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних прав і відносин : теоретико-методологічні й прикладні аспекти : матеріали «круглого столу», 05.12.2014 р. Харків : Нац. юрид. Ун-т імені Я. Мудрого, 2014. С. 14-22.